ZN WSH Zarządzanie 2014 (2), s. 277-287

Oryginalny artykuł naukowy
Original Article

Źródła finansowania publikacji: środki własne Autora

Authors' Contribution:
(A) Study Design (projekt badania)
(B) Data Collection (zbieranie danych)
(C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)
(D) Data Interpretation (interpretacja danych)
(E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)
(F) Literature Search (badania literaturowe)

dr Sylwia Kowalska [ABDEF]
Katedra Finansów, Bankowości i Rachunkowości
Wydział Zarządzania
Politechnika Częstochowska

PRZYCHODY I KOSZTY ELEMENTEM ZARZĄDZANIA I WPŁYWU NA WYNIK FINANSOWY – STUDIUM PRZYPADKU

ELEMENT OF INCOME AND EXPENSES OF MANAGEMENT AND IMPACT ON PROFIT – A CASE STUDY

Streszczenie: Zarządzanie przedsiębiorstwem, a w szczególności kosztami i przychodami, wiąże się z procesem realizacji różnorodnych decyzji. Koszty stanowią główny wskaźnik charakteryzujący gospodarność przedsiębiorstwa, niestety są niewystarczające do sprawnego zarządzania. Dlatego też konieczne jest przeprowadzenie analizy przychodów i wpływu tych elementów na kształtowanie się wyniku finansowego będącego wynikiem zarządzania. Celem artykułu jest analiza i ocena wpływu kosztów i przychodów na kształtowanie się wyniku finansowego, który jest efektem zarządzania kadry menedżerskiej w wybranej spółce X.

Słowa kluczowe: zarządzanie, koszt, przychody, wynik finansowy

Summary: Managing a business, in particular, income and expenses, associated with the process of implementation of various decisions. Cost is a key indicator characterized by the economy of companies, unfortunately, are not sufficient for efficient management. It is therefore necessary to analyze the revenues and the impact of these elements on the evolution of earnings as a result of management.

The purpose of this article is to analyze and assess the impact of the costs and revenues of the financial result, which is the result of management executives in the selected company X.

Key words: management, cost, revenue, profit or loss

Wprowadzenie

Dynamiczne i zmienne otoczenie spowodowały, iż przedsiębiorstwa, chcąc utrzymać się na rynku, muszą dysponować wiarygodną, przejrzystą i aktualną informacją. Niewątpliwie informacje z zakresu kosztów i przychodów stanowią ważne kryterium podejmowania decyzji, są głównym wskaźnikiem charakteryzującym gospodarność przedsiębiorstwa, niestety, są niewystarczające do sprawnego zarządzania[1]. Dlatego też konieczne jest przeprowadzenie analizy przychodów i wpływu tych elementów na kształtowanie się wyniku finansowego będącego wynikiem zarządzania. Celem artykułu jest analiza i ocena wpływu kosztów i przychodów na kształtowanie się wyniku finansowego, który to jest efektem zarządzania kadry menedżerskiej w wybranej spółce X.

1. Pojęcie i istota kosztów

Koszty to jedna z podstawowych kategorii ekonomicznych wykorzystywanych w rachunkowości, która występuje w każdej jednostce gospodarczej. Według ustawy o rachunkowości pojęcie kosztów i strat przedstawione jest jako „uprawdopodobnione zmniejszenia w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów, albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców i właścicieli”[2].

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości określają termin kosztów w podobny sposób: „Koszty są to zmniejszenia korzyści ekonomicznych w trakcie roku obrotowego w formie rozchodu lub spadku wartości aktywów albo powstania zobowiązań powodujące zmniejszenie kapitału własnego, z wyjątkiem podziału kapitału na rzecz właścicieli”[3]. W literaturze ekonomicznej spotyka się różne definicje kosztów, jednak najczęściej są określone w następujący sposób: „Koszty to wyrażone pieniężnie zużycie składników aktywów, usług obcych i nakładów pracy pracowników, a także niektóre wydatki nie odzwierciedlające zużycie, ale związane z prowadzeniem działalności gospodarczej w określonym czasie, w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych”[4].

Na podstawie powyższych definicji można wyróżnić następujące atrybuty kosztów:

- ✓ ich wartość jest wiarygodnie określona, w danym okresie sprawozdawczym stanowią uprawdopodobnione zmniejszenie korzyści ekonomicznych,

[1] Zob. *Zarządzanie. Teoria i praktyka*, red. A.K. Koźmiński, W. Piotrowski, PWN, Warszawa 2010, s. 62-89.

[2] Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2013 nr 330, z póź. zm.), art. 3 ust. 1, pkt 31.

[3] E. Nowak, *Rachunek kosztów przedsiębiorstwa*, Ekspert Wydawnictwo i Doradztwo, Wrocław 2010, s. 27.

[4] *Rachunkowość. Zasady prowadzenia po przystąpieniu do Unii Europejskiej*. Część I, red. T. Kiziukiewicz, Ekspert Wydawnictwo i Doradztwo, Wrocław 2007, s. 242; S. Kowalska, *Koszty pracy w przedsiębiorstwie handlowym jako instrument zarządzania w dobie kryzysu gospodarczego*, [w:] *Wyzwania restrukturyzacyjne w obliczu globalnego kryzysu gospodarczego*, red. R. Borowiecki i A. Jaki, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2009, s. 239-242.

✓ występować mogą jako zmniejszenie wartości aktywów lub jako zwiększenie wartości zobowiązań i rezerw,

✓ powodują zmniejszenie kapitału własnego lub zwiększenie jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców, właścicieli,

✓ koszty są rozłożone w czasie,

✓ występuje relacja pomiędzy poniesionymi kosztami i uzyskanymi przychodami, zgodnie z zachowaniem zasady współmierności przychodów i kosztów[5].

Jedną z zasadniczych i podstawowych cech kosztów jest celowość. Ich poniesienie musi wiązać się z uzyskaniem efektu, ważne jest również jednoznaczne przypisanie ich do okresu, którego dotyczą, np. roku, kwartału, miesiąca obrotowego. Jest to warunek współmierności ponoszonych kosztów z uzyskanymi przychodami, co doprowadzi do ustalenia wyniku finansowego. W przypadku występowania kosztów, które dotyczą więcej niż jednego okresu obrachunkowego, dokonuje się rozliczeń międzyokresowych kosztów.

Każdy podmiot gospodarczy jest narażony na występowanie zdarzeń, które nie są kosztami, dlatego też ważne jest, aby zauważyć różnicę pomiędzy kosztami a takimi pojęciami, jak: nakłady, wydatki czy straty.

Nakład wyraża celowe zużycie czynnika produkcji w jednostkach naturalnych[6]. Można wyróżnić następujące nakłady:

✓ materiałowe – ilość materiałów liczona w sztukach, kilogramach czy metrach konieczna do wytworzenia określonej produkcji lub usług,

✓ pieniężne – np. zużycie zasobów majątkowych ujmowane w jednostkach pieniężnych,

✓ środków pracy (nakłady środków trwałych) – to wielkość środków zaangażowanych w procesie gospodarowania,

✓ nakłady pracy żywej – są miarą pracy ludzkiej wydatkowanej podczas prowadzenia działalności gospodarczej[7].

Wydatek – to każde zmniejszenie stanu środków pieniężnych, bez względu na cel ich poniesienia. Relacje między kosztem a wydatkiem:

- koszty przedsiębiorstwa są związane z ponoszonymi wydatkami, choć nie wszystkie wydatki mają charakter kosztowy,
- powstanie kosztów może być niezależne w czasie od dokonywanych wydatków,
- wydatki nie zawsze są związane ze zużyciem czynników produkcji,
- wycena ponoszonych kosztów opiera się z reguły na dokonywanych wydatkach.

Podsumowanie relacji między powyższymi pojęciami przedstawia tabela 1.

---

[5] A. Czubakowska, W. Gabrusewicz, E. Nowak, *Przychody, koszty, wynik finansowy przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009, s. 106.

[6] N. Grzenkowicz, *Analiza i ocena poziomu kosztów*, [w:] *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, red. N. Grzenkowicz, J. Kowalczyk, A. Kusak, Z. Podgórski, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007, s. 114.

[7] E. Nowak, *Rachunek kosztów przedsiębiorstwa,* Ekspert Wydawnictwo i Doradztwo, Wrocław 2010, s. 25.

Tabela 1. Charakterystyka pojęć: koszt, nakład, wydatek i strata

Kryterium	Koszt	Nakład	Wydatek	Strata
Sposób wyrażania	Wartościowy	Wartościowy, ilościowy	Wartościowy	Wartościowy, ilościowy[1]
Zużycie czynników produkcji	Tak	Tak	Nie	Tak
Czas	Konkretny okres	Kilka okresów	Konkretny okres	Konkretny okres
Efekt	Tak	Tak	?	Nie

Źródło: Z. Messner, *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*, PWN, Warszawa 2007, s. 46.

Warto wspomnieć również o stratach nadzwyczajnych jako skutkach zdarzeń finansowych powstających poza zwykłą działalnością jednostki gospodarczej spowodowanych w szczególności:

- ✓ zdarzeniami losowymi – powódź, pożar, kradzież z włamaniem,
- ✓ postępowaniem ugodowym, układowym i naprawczym,
- ✓ sprzedaży części jednostek, np. działu produkcyjnego,
- ✓ zaniechaniem prowadzenia określonego rodzaju działalności[8].

Każda działalność gospodarcza związana jest z ponoszeniem kosztów[9]; nie istnieje przedsiębiorstwo, które zrealizowałoby nawet najmniejsze zadanie bez poniesienia kosztów. Odgrywają one ważną rolę w ocenie efektywności funkcjonowania przedsiębiorstwa, są podstawą odniesienia uzyskanych przychodów. Z punktu widzenia osiągania przychodów istotne jest to, aby koszty były możliwie jak najniższe.

2. Geneza i klasyfikacja przychodów

Koszty i przychody to dwa elementu wyniku finansowego, które są ze sobą powiązane. Przede wszystkim gdyby nie chęć osiągnięcia przychodów, nie byłoby kosztów. Koszty z reguły pojawią się na skutek działalności, której celem jest wypracowanie dodatniego wyniku finansowego. Mimo tego powiązana te dwie kategorie również różnią się między sobą w znaczący sposób. Najważniejszymi różnicami są przestrzeń i czas. Ze względu na przestrzeń przychody dla przedsiębiorstwa stanowią kategorię zewnętrzną, gdyż z reguły osiągane są po sprzedaży produktu podmiotowi spoza firmy. Koszty natomiast są jak najbardziej kategorią wewnętrzną, gdyż ponoszone są w przedsiębiorstwie. Ze względu na czas, koszty i przychody zazwyczaj dzieli pewien okres. Koszty ponoszone są wcześniej, niejako na poczet przyszłych przychodów. Należy jednak zaznaczyć, że przy ewidencjonowaniu przychodów podobnie jak w przypadku kosztów obowiązuje zasada memoriałowa[10].

Zgodnie z definicją UoR przez **przychody i zyski** rozumie się uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zwiększenia aktywów albo zmniejszenia wartości zobowiązań, które do-

[8] T. Martyniuk, *Rachunkowość finansowa przedsiębiorstw handlowych. Obrót krajowy i międzynarodowy*, Difin, Warszawa 2004, s. 329-330.

[9] Zob. S. Kowalska, *Kalkulacja kosztu jednostkowego elementem zarządzania spółką X*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie" 2013, z. 1, s. 159-162.

[10] W. Gabrusewicz, *Przychody, koszty, wynik finansowy przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009, s. 13.

prowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli[11]. Można powiedzieć, że ta definicja jest przeciwstawna do definicji kosztów. W praktyce tak to wygląda, że przedsiębiorstwa dążą do maksymalizacji przychodów (kategoria pozytywna) i minimalizacji kosztów (kategoria negatywna). Ustawodawca w swej definicji nie rozdziela przychodów od zysków. Nie są to jednak pojęcia tożsame. Mianem zysków określa się pozycje w rachunku zysków i strat, które spełniają wymogi definicyjne przychodów, a w rzeczywistości są nadwyżką przychodów nad kosztami ich osiągnięcia[12].

Stwierdzenie, że przychody są kategorią pozytywną, jest poparte wieloma argumentami, między innymi:

- przychody są źródłem dopływu środków pieniężnych do przedsiębiorstwa, dzięki którym może ono pokrywać koszty,
- zapewniają płynność finansową, pod warunkiem jednak, że są osiągane regularnie,
- za sprawą podatku VAT są też źródłem dopływu środków do budżetu państwa[13].

Według UoR przychody mogą zostać powiększone w dwojaki sposób: poprzez zwiększenie aktywów lub zmniejszenie wartości zobowiązań. Przykłady osiągnięcia przychodów poprzez zwiększenie aktywów to:

- zwiększenie należności powstałe na skutek sprzedaży produktów,
- zwiększenie należności powstałe na skutek doliczenia odsetek,
- zwiększenie środków pieniężnych na skutek zapłaty gotówkowej za sprzedane produkty,
- zwiększenie wartości aktywów wskutek odwrócenia odpisów aktualizujących z tytułu trwałej utraty wartości[14].

Z kolei przychody powstałe na skutek zmniejszenia zobowiązań to:

- zmniejszenie zobowiązań wskutek ich umorzenia,
- zmniejszenie zobowiązań poprzez ich spłatę[15].

Już na pierwszy rzut oka widać, że kategoria przychodów, podobnie jak to miało miejsce w przypadku kosztów, nie jest jednorodna. Jak już wspomniano, koszty są ponoszone w celu osiągnięcia przychodów. Jeżeli mamy więc tyle rodzajów kosztów, to naturalnie powinny im być przeciwstawione różne rodzaje przychodów. Kategoria przychodów nie doczekała się jednak tak licznych kryteriów klasyfikacji. Najpopularniejszym kryterium podziału przychodów jest rodzaj działalności przedsiębiorstwa. Przedsiębiorstwo działa na wielu obszarach, na każdym z nich powinno więc osiągać przychody. Różne rodzaje przychodów według rodzaju działalności przedsiębiorstwa zaprezentowano na rysunku 1.

[11] Ustawa dnia 29 września 1994o rachunkowości (Dz.U. 2013, nr 330, z późn. zm.), art. 3, ust. 1, pkt 31.
[12] E. Dreliszak, D. Kania, *Rachunek zysków i strat*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2009, s. 10.
[13] W. Gabrusewicz, *Przychody koszty…*, op. cit., s. 14.
[14] E. Dreliszak, D. Kania, *Rachunek zysków…*, op. cit., s. 11.
[15] Ibidem.

Rysunek 1. Przychody a rodzaje działalności przedsiębiorstwa

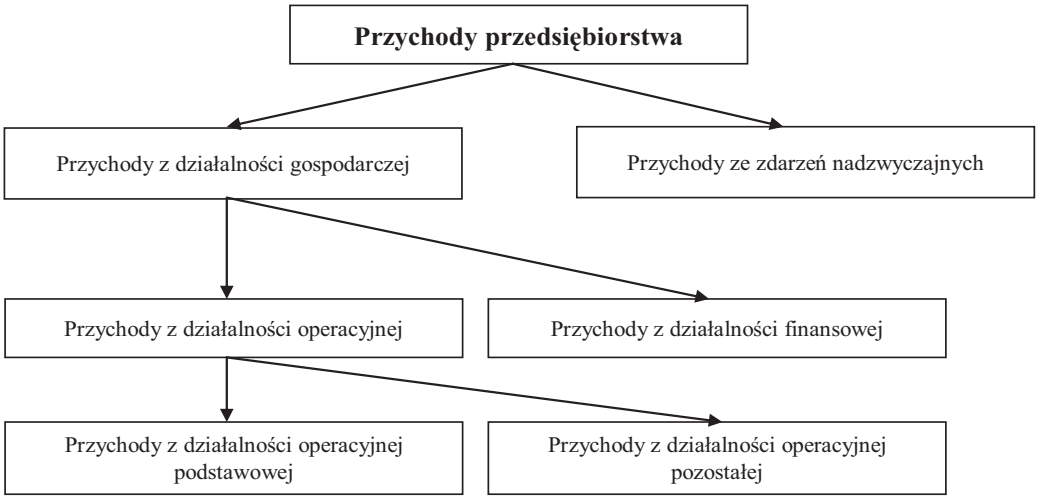

Źródło: opracowanie własne na podstawie: W. Gabrusewicz, *Przychody, koszty, wynik finansowy przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009, s. 14.

Przychody przedsiębiorstwa w najprostszy sposób można podzielić na przychody z działalności gospodarczej oraz przychody ze zdarzeń nadzwyczajnych. Różnią się one między sobą między innymi stopniem przewidywalności. Jednostka gospodarcza stawia sobie za cel osiąganie przychodów z działalności gospodarczej, który z reguły jest osiągany. Przychody ze zdarzeń nadzwyczajnych zazwyczaj są trudne do przewidzenia i nie są związane z ryzykiem prowadzenia działalności gospodarczej. Swoim zakresem obejmują między innymi:

- odszkodowania za ubezpieczone aktywa, które zostały utracone w wyniku zdarzenia losowego, np. huraganu,
- przychody uzyskane ze sprzedaży całej jednostki lub jej zorganizowanej części,
- uzyskane korzyści z tytułu zaniechania pewnego rodzaju prowadzonej działalności[16]. O wiele bardziej powszechny charakter mają **przychody z działalności gospodarczej**, a konkretniej z jednej z jej części, jaką jest działalność operacyjna. Przychody z działalności operacyjnej osiągane są poprzez sprzedaż wyrobów gotowych, robót i usług oraz towarów handlowych[17].

Przychody ze sprzedaży od pozostałych przychodów odróżnia:

- powtarzalność – przychody ze sprzedaży mają charakter ciągu regularnych płatności,
- stabilność – owe regularne płatności są zbliżonej wysokości,
- ciągłość – przy założenia kontynuacji działalności przedsiębiorstwa również przychody będą kontynuowane,
- przewidywalność – w stabilnych warunkach możliwe jest oszacowanie wielkości i momentu osiągnięcia przychodu[18].

Drugim rodzajem działalności gospodarczej jest **działalność finansowa**. W zależności od

[16] I. Kondratowicz, *Rachunek zysków i strat, teoria i praktyka*, Wydawnictwo WSPiZ, Warszawa 2006, s. 141.
[17] E. Dreliszak, D. Kania, *Rachunek zysków…*, op. cit., s. 17.
[18] W. Gabrusewicz, *Przychody, koszty…*, op. cit., s. 14.

rodzaju przedsiębiorstwa ten typ działalności może w różnym stopniu generować przychody. MSR 18 definiuje przychody finansowe jako przychody, które powstały z tytułu użytkowania przez inne podmioty gospodarcze aktywów przedsiębiorstwa. Nie jest to jednak jedyny warunek. Należy pamiętać o tym, że przychody ponadto muszą mieć wiarygodnie obliczoną wartość. Przychody te osiągane są zatem między innymi za sprawą udzielania pożyczek dla osób trzecich, zbycia inwestycji finansowych oraz otrzymywania odsetek i dywidend[19].

Podsumowując, można stwierdzić, że zarówno przychody, jak i koszty ich uzyskania są istotnym elementem działalności i obszaru planowania każdego przedsiębiorstwa. Przychody i koszty mogą się różnić swoją strukturą w zależności od typu prowadzonej działalności, nigdy nie schodzą jednak na dalszy plan i zawsze pozostają głównym obiektem zainteresowania zarządzających oraz właścicieli jednostki gospodarczej. Różnica pomiędzy przychodami a kosztami ich uzyskania jest podstawową miarą, za pomocą której ocenia się stopień efektywności przedsiębiorstwa. Im większa ta różnica, tym większa szansa, że przedsiębiorstwo przetrwa. Trudno stwierdzić, która z kategorii ma większe znaczenie.

3. Wpływ zarządzania na kształtowanie się przychodów i kosztów

Każda działalność gospodarcza generuje przychody i koszty, które różnie oddziaływają na wynik finansowy. Poszczególne rodzaje przychodów i kosztów tworzą integralną część składową wyniku i decydują o jego ostatecznej wielkości i postaci (zysk lub strata). Wynik finansowy jest motorem napędzającym działalność gospodarczą, dlatego że pozwala inwestować i rozwijać przedsiębiorstwo. Z danych zaprezentowanych w tabeli 2 wynika, że największy wpływ na strukturę przychodów w przeciągu trzech lat w badanej spółce X miały przychody ze sprzedaży produktów i usług, towarów i materiałów, które wynosiły ponad 99% ogółu przychodów. Kolejne miejsca zajęły pozostałe przychody operacyjne i przychody finansowe, które nie osiągnęły 1% ogółu przychodów. Jeżeli chodzi o koszty, to największe z nich to koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów kształtujące się w granicach 98-99% ogółu kosztów, następną pozycją były koszty finansowe z rosnącym udziałem od 0,46 do 1,04% ogółu kosztów, a kolejną pozycję zajęły pozostałe koszty operacyjne, nieprzekraczające 0,5% ogółu kosztów. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w badanych latach nie wystąpiły w ogóle zyski nadzwyczajne.

Tabela 2. Wybrane pozycje rachunku zysków i strat (struktura) w spółce X w latach 2010-2012 w tys. zł

	2010		**2011**		**2012**	
Przychody ogółem, w tym:	**1 141 156**	**100**	**1 462 030**	**100**	**1 158 813**	**100**
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług, towarów i materiałów	1 132 874	99,27	1 458 700	99,77	1 153 760	99,56
Pozostałe przychody operacyjne	6 253	0, 55	950	0,06	1 703	0,15
Przychody finansowe	2 029	0,18	2 380	0,17	3 350	0,29

[19] Ibidem, s. 86.

Koszty ogółem, w tym:	**1 060 721**	**100**	**1 373 772**	**100**	**1 104 485**	**100**
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	1 050 557	99,04	1 362 404	99,17	1 091 127	98,79
Pozostałe koszty operacyjne	5 309	0,50	1 172	0,08	1 844	0,17
Koszty finansowe	4 855	0,46	10 196	0,75	11 514	1,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych źródłowych.

Kolejna tabela 3 ukazuje pozostałe przychody operacyjne w analizowanych trzech latach badawczych, z których wynika, że największe wielkości w roku 2010 osiągnięto ze sprzedaży krótkoterminowych aktywów, uzyskanych kar, grzywien i odszkodowań, był też zysk ze zbycia majątku trwałego. W roku 2011 pozostałe przychody operacyjne uzyskano z tytułu kar, grzywny i odszkodowań, opłat sądowych związanych z windykacją i dotacji rządowych. W roku 2012 uzyskano przychody operacyjne z tytułu uzyskanych kar, grzywien i odszkodowań, zysku ze zbycia majątku trwałego i z dotacji rządowych.

Tabela 3. Pozostałe przychody operacyjne w spółce X w latach 2010-2012 w tys. zł

Wyszczególnienie	**2010**	**2011**	**2012**
Zysk ze zbycia majątku trwałego	268	0	26
Uzyskane kary, grzywny i odszkodowania	1 555	865	1 536
Dotacje rządowe	36	36	36
Sprzedaż krótkoterminowych aktywów	4 269	0	0
Otrzymane opłaty sądowe związane z windykacją	123	26	25
Pozostałe	2	23	80
Razem	**6 253**	**950**	**1 703**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych źródłowych.

Tabela 4 ukazuje dane dotyczące ponoszonych pozostałych kosztów operacyjnych w latach 2010-2012. Najwyższe koszy poniesiono na: koszty sprzedaży krótkoterminowych aktywów, należności pokryte odszkodowaniem czy szkody w składnikach majątkowych, opłaty sądowe i komornicze. Wielkości te charakteryzowały się zmienną tendencją w badanych latach.

Tabela 4. Pozostałe koszty operacyjne w Spółce X w latach 2010-2012 w tys. zł

Wyszczególnienie	**2010**	**2011**	**2012**
Strata ze zbycia majątku trwałego	0	26	0
Darowizny	50	7	11
Należności pokryte odszkodowaniem	1 423	652	1 401
Koszty sprzedaży krótkoterminowych aktywów	3 340	0	0
Koszty połączenia spółek	293	0	0
Szkody w składnikach majątkowych	62	163	139
Opłaty sądowe i komornicze	56	112	205
Podatek dochodowy dotyczący spółki przejętej	0	170	0
Pozostałe	85	42	88
Razem	**5 309**	**1 172**	**1 844**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych źródłowych.

Szczegóły dotyczące przychodów i kosztów finansowych ukazuje tabela 5, z której wynika, że przychody finansowe badana jednostka osiągała głównie z przychodów z tytułu odsetek, których to wielkość w badanych latach 2010-2012 systematycznie rosła, z 2 027 tys. zł do 2 752 tys. zł. Ważną również pozycją w roku 2012 z tytułu przychodów finansowych stanowił zysk netto ze zbycia aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, czy zysk ze zbycia akcji, udziałów i innych papierów wartościowych. Jeżeli chodzi o koszty finansowe, to główną pozycję stanowiły koszty z tytułu odsetek, które w roku 2010 wynosiły 4 758 tys. zł, a w roku 2012 wzrosły do poziomu 11 475 tys. zł. Drugą ważną pozycją w kosztach finansowych były pozostałe koszty kształtujące się w granicach 16-97 tys. zł.

Tabela 5. Przychody i koszty finansowe w spółce X w latach 2010-2012 w tys. zł

Wyszczególnienie	**2010**	**2011**	**2012**
Przychody z tytułu odsetek	2 027	2 380	2 752
Zysk ze zbycia akcji, udziałów i innych papierów wartościowych	2	0	380
Zysk netto ze zbycia aktywów finansowych przeznaczonych do sprzedaży	0	0	218
Razem przychody finansowe	**2 029**	**2 380**	**3 350**
Koszty z tytułu odsetek	4 758	10 180	11 475
Pozostałe	97	16	39
Razem koszty finansowe	**4 855**	**10 196**	**11 514**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych źródłowych.

Podsumowując, należy stwierdzić, że na decyzje podejmowane przez kierownictwo spółki duży wpływ mają ponoszone koszty i uzyskiwane przychody, jakie badana jednostka ponosi w związku z prowadzeniem działalności. Dlatego wiedza o ponoszonych kosztach z racji prowadzenia działalności gospodarczej jest niezbędna, pozwala bowiem na uzyskanie informacji na temat przeszłych zdarzeń, które powodowały wysokie koszty, w celu ich zmniejszenia w następnych latach, tak by osiągnąć jak największe zyski z prowadzonej działalności

4. Ocena wyniku finansowego w aspekcie zarządzania

Ustalany okresowo wynik finansowy ukazuje osiągnięte rezultaty działalności przez jednostkę gospodarczą w okresie sprawozdawczym. Jest on różnicą między osiągniętymi przychodami a poniesionymi kosztami i przyjmuje postać zysku lub straty[20].

Przedstawione poniżej dane zaczerpnięte z rachunku zysków i strat pozwalają określić zysk, jaki spółka osiągnęła w poszczególnych latach. Mimo że od początku działalności ponosiła ona duże koszty, odpowiednia taktyka związana z pozyskiwaniem coraz to większej rzeszy nowych klientów, inwestowanie w polepszanie jakości produktów skutkowały wciąż powiększającym się przychodem, co przełożyło się na uzyskany zysk netto w roku 2010 i 2011, natomiast w roku 2012 badana jednostkach osiągnęła stratę w wysokości -4 619 tys. zł, która wynikała z poniesionych wyższych kosztów. Tabela 6 przedstawia poszczególne kategorie rachunku zysków i strat jego wartości.

[20] Więcej zob. J. Rubik, *Koszty i przychody w prawie bilansowym i podatkowym a wynik finansowy przedsiębiorstwa*, [w:] *Wybrane zagadnienia zarządzania w przedsiębiorstwa*, red. D. Wielgórka, A. Tylec, Sekcja Wydaw. WZ PCzęst., Częstochowa 2010, s. 46-50.

Tabela 6. Kształtowanie się kategorii zysku spółki X w latach 2010 – 2012 w tys. zł

Wyszczególnianie	**2010**	**2011**	**2012**
Zysk (strata) brutto na sprzedaży	82 317	96 296	62 633
Zysk (strata) na działalności operacyjnej	34 673	39 055	3 800
Zysk (strata) brutto	32 201	31 653	-4 305
Zysk (strata) netto	25 452	25 759	-4 619

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych źródłowych.

Jak wynika z danych umieszczonych w tabeli 6, największą wielkość zysku brutto na sprzedaży zanotowano w roku 2011, tj. 96 296 tys. zł, po czym nastąpił jego spadek w roku 2012 o 33 663 tys. zł, spowodowany większymi poniesionymi kosztami sprzedanych produktów, towarów i materiałów. Rok 2011 okazał się dla badanej jednostki najlepszym w dotychczasowej historii firmy z powodu uzyskania wysokich wielkości przychodów ze sprzedaży produktów i usług, towarów i materiałów. Z kolei zysk na działalności operacyjnej ukazał zmienną tendencję: rosnącą w roku 2011 o 4 382 tys. zł w porównaniu do roku 2010, i malejącą o 35 255 tys. zł w porównaniu do roku 2012 i 2011. Zestawiając zyski, mamy wynik dodatni w roku 2011, wynoszący 25,7 mln zł, i stratę w następnym roku, sięgającą 4,6 mln zł.

Podsumowując, należy stwierdzić, że na wypracowane wyniki z działalności badanej spółki w drastyczny sposób wpłynęła gorsza sytuacja finansowa odbiorców. Wzrosły zatory płatnicze i wiele firm musiało ogłosić upadłość lub dokonać bardzo bolesnej restrukturyzacji. Oprócz tego spółka X, będąc silnie związana z rynkiem budowlanym, na którym wystąpiło pogorszenie koniunktury, uzyskała mniejszą sprzedaż wyrobów gotowych o ponad 40 proc.

Zakończenie

Prowadzenie działalności gospodarczej wymaga zaangażowania odpowiednich zasobów majątkowych w celu osiągnięcia zamierzonych korzyści w postaci wytworzonych produktów, wyrobów lub usług. Koszty to główny wskaźnik charakteryzujący gospodarność przedsiębiorstwa. Stanowi ważne kryterium podejmowania decyzji zarządczych. Z kolei przychody to wzrost aktywów brutto lub spadek zobowiązań brutto uznanych i wycenionych zgodnie z akceptowanymi zasadami rachunkowości; powstają na skutek nakierowanych na osiągnięcie zysków działań przedsiębiorstwa.

Realizacja podstawowego celu działalności jednostki gospodarczej, jakim jest maksymalizacja zysku, następuje w wyniku oddziaływania przychodów i kosztów. Bariera popytu oraz stale rosnąca konkurencja, sprawiają, że minimalizacja kosztów staje się istotnym źródłem poprawy efektywności gospodarowania, tak jak i optymalizacja przychodów. Dlatego też analiza kosztów i przychodów jest jedną z ważniejszych analiz ekonomiczno-finansowych dostarczających wiele cennych informacji. Dzięki niej możliwe jest eliminowanie błędów popełnionych w przeszłości, sprzyja też zarządzaniu i podejmowaniu trafniejszych decyzji w przyszłości.

Reasumując, należy stwierdzić, że koszty towarzyszą działalności każdego podmiotu. Informacje o nich stanowią podstawę procesów zarządzania, realizowanych w krótkim lub długim okresie. Zapotrzebowanie na te informacje wzrasta wraz ze stopniem skomplikowania procesów produkcyjnych.

Bibliografia

Czubakowska A., Gabrusewicz W., Nowak E., *Przychody, koszty, wynik finansowy przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009.
Dreliszak E., Kania D., *Rachunek zysków i strat*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2009.
Gabrusewicz W., *Przychody, koszty, wynik finansowy przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009.
Grzenkowicz N., *Analiza i ocena poziomu kosztów*, [w:] *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, red. N. Grzenkowicz, J. Kowalczyk, A. Kusak, Z. Podgórski, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2007.
Kondratowicz I., *Rachunek zysków i strat, teoria i praktyka*, Wydawnictwo WSPiZ, Warszawa 2006.
Kowalska S., *Kalkulacja kosztu jednostkowego elementem zarządzania spółką X*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie" 2013, z. 1.
Kowalska S., *Koszty pracy w przedsiębiorstwie handlowym jako instrument zarządzania w dobie kryzysu gospodarczego*, [w:] *Wyzwania restrukturyzacyjne w obliczu globalnego kryzysu gospodarczego*, red. R. Borowiecki i A. Jaki, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2009.
Martyniuk T., *Rachunkowość finansowa przedsiębiorstw handlowych. Obrót krajowy i międzynarodowy*, Difin, Warszawa 2004.
Messner Z., *Rachunkowość finansowa z uwzględnieniem MSSF*, PWN, Warszawa 2007.
Nowak E., *Rachunek kosztów przedsiębiorstwa*, Ekspert Wydawnictwo i Doradztwo,Wrocław 2010.
Rachunkowość. Zasady prowadzenia po przystąpieniu do Unii Europejskiej. Część I., red. T. Kiziukiewicz, Ekspert Wydawnictwo i Doradztwo, Wrocław 2007.
Rubik J., *Koszty i przychody w prawie bilansowym i podatkowym a wynik finansowy przedsiębiorstwa*, [w:] *Wybrane zagadnienia zarządzania w przedsiębiorstwach*, red. D. Wielgórka, A. Tylec, Sekcja Wydaw. WZ PCzęst, Częstochowa 2010.
Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2013 nr 330, z późn. zm.)
Zarządzanie. Teoria i praktyka, red. A.K. Koźmiński, W. Piotrowski, PWN, Warszawa 2010.

Nota o Autorze:
dr inż. Sylwia Kowalska, *Politechnika Częstochowska, Wydział Zarządzania, Katedra Finansów, Bankowości i Rachunkowości.*

Information about the author:
Sylwia Kowalska, Ph.D.*, Assistant professor, Faculty of Management, Technical University of Częstochowa*

Kontakt/Contact:

dr inż. Sylwia Kowalska,
Politechnika Częstochowska,
Wydział Zarządzania,
Katedra Finansów, Bankowości i Rachunkowości,
email:sylwiako@zim.pcz.pl